

Tehnoredactor Constantin Niță

FRIEDRICH DÜRRENMATT

DER RICHTER UND SEIN HENKER

First published in 1950

Copyright © 1986 by Diogenes Verlag AG Zürich

All rights reserved.

© pentru traducere: Fundația S. Fischer

prin intermediul TRADUKI

Acest volum a fost publicat cu sprijinul TRADUKI,
o rețea literară inițiată de Ministerul Federal
al Afacerilor Europene și Internaționale ale
Republicii Austria, Ministerul Afacerilor Externe
al Republicii Federale Germania, fundația culturală
elvețiană Pro Helvetia, KulturKontakt Austria,
Institutul Goethe, Slovenian Book Agency și
Fundația S. Fischer.

traduki

ISBN 978-99931-13-22-5

FRIEDRICH
DÜRRENMATT

Judecătorul și călăul său

Traducere din limba germană
de
IOANA CRISTINA POP

Unul dintre cei mai importanți romancieri și dramaturgi ai secolului douăzeci, FRIEDRICH DÜRRENMATT s-a născut în Elveția în 1920. După studii de filozofie, literatură germană și teologie la Berna și după ce o vreme și-a încercat talentul ca grafician, Dürrenmatt își urmează chemarea și începe să scrie romane. *Orașul* (1952), *Bănuiala* (1953), *Pana de automobil* (1956) sunt câteva dintre titlurile cu care și-a făcut un nume în lumea literară. Dintre piesele de teatru care i-au adus aprecierea publicului și a criticii amintim *Vizita bătrânei doamne* (1956), *Fizicienii* (1962), *Regele Ioan* (1968). Romanul *Judecătorul și călăul său* (1950) a fost ecranizat în 1975 în regia lui Maximilian Schell, avându-i în distribuție pe Jon Voight și Jacqueline Bisset.

CAPITOLUL ÎNTÂI

În dimineața zilei de trei noiembrie o mie nouă sute patruzeci și opt, Alphons Clenin, polițistul din Twann, descoperi un Mercedes albastru tras la marginea drumului, acolo unde șoseaua din Lamboing (un sat din Tessenberg) iese din trecătoarea râului Twann. Era ceață, cum se întâmplă des în toamnele târzii, iar Clenin trecuse deja de mașină, ca apoi să facă totuși cale întoarsă. Avusese impresia, în trecere, pe când arunca o privire fugară prin geamurile aburite ale limuzinei, că șoferul zăcea prăbușit peste volan. Îl socoti beat, deoarece, ca tot omul cuminte, se gândea la ce era mai firesc. De altfel, nu voia să-l abordeze pe necunoscut în chip oficial, ci cu înțelegere. Se apropie de automobil cu intenția să-l trezească din somn, să-l ducă la Twann și să-l lase să-și revină din beție la hotelul Bären, cu o cafea neagră și o supă cu găluște; e adevărat, era interzis să conduci beat, dar nu și să dormi,

beat, într-o mașină trasă pe dreapta. Clenin deschise portiera și îi puse necunoscutului mâna pe umăr, părintește. În aceeași clipită, observă însă că bărbatul era mort. Avea tâmplele străpunse de un glonț. Totodată, mai băgă de seamă că portiera din dreapta era deschisă. În mașină, se zărea puțin sânge, iar paltonul gri-închis pe care îl purta cadavrul nici măcar nu părea pătat. Din buzunarul paltonului strălucea marginea galbenă a unui portofel. Îl trase afară și constată, fără multă osteneală, că mortul era Ulrich Schmied, locotenent de poliție în orașul Berna.

Clenin nu prea știa cum să procedeze. De când era polițist într-un sat, nu mai întâlnise niciodată un caz atât de sângeros.

Se plimba pe marginea șoselei, fără astâmpăr. Când soarele dimineții străpunse ceața și luminează cadavrul, îl încercă o senzație neplăcută. Se întoarse la mașină, ridică pălăria de pâslă gri de la picioarele cadavrului și i-o îndesă pe cap, îndeajuns de adânc încât să nu i se mai vadă rănilile de la tâmple, după care se simți mai bine.

Trecu iar de cealaltă parte a șoselei ce venea dinspre Twann, ștergându-și sudoarea de pe frunte. Apoi luă o hotărâre. Împinse mortul pe scaunul din dreapta, îl așeză cu grijă în poziție verticală,

imobiliză corpul neînsufletit cu o curea din piele, aflată la îndemână, și se așeză la volan.

Cu toate că motorul nu mai mergea, Clenin reuși să conducă fără dificultate mașina, pe șoseaua abruptă dinspre Twann, până jos, în fața hotelului Bären. Acolo o alimentă, fără ca cineva să-și fi dat seama că personajul distins și nemișcat de pe locul pasagerului era mort. Așa era firea lui Clenin, detesta scandalurile și nu vorbea prea mult.

În vreme ce înainta de-a lungul lacului Biel, ceața reveni, tot mai deasă, iar soarele dispăru cu desăvârșire. Dimineța era întunecată ca Ziua Judecării de Apoi. Nimeri într-un șir lung de mașini, bară la bară, care, dintr-un motiv inexplicabil, avansau și mai încet decât s-ar fi convenit pe o asemenea ceață, aidoma unui cortegiu funerar, gândi el involuntar. Mortul stătea nemișcat alături și doar din când în când, la denivelările șoselei, dădea din cap ca un chinez bătrân și înțelept, iar Clenin se încumeta tot mai puțin să încerce vreo depășire. Ajunseră la Biel cu mare întârziere.

În timp ce anchetarea cazului avea să înceapă la Biel, la Berna i se aducea trista veste comisarului Bärlach, care îi fusese șef celui mort.

Bärlach trăise multă vreme în străinătate, unde se distinsese ca renumit criminalist, în Constantinopol și apoi în Germania. În cele din

urmă, ajunsese în fruntea serviciului de criminalistică al poliției din Frankfurt am Main, pentru ca, în treizeci și trei, să se întoarcă totuși în patrie. Motivul revenirii acasă nu era atât dragostea lui pentru Berna, loc pe care deseori îl numea propriul mormânt aurit, ci faptul că îi dăduse o palmă unui înalt demnitar din guvernul german al acelei perioade. La Frankfurt se vorbise pe-atunci mult despre acel act de violență, considerat la Berna – în funcție de poziția politicii europene – mai întâi ca revoltător, apoi condamtabil și totuși explicabil, iar în cele din urmă drept singura atitudine acceptabilă pentru un elvețian; aceasta însă abia în anii patruzeci și cinci.

Primul lucru pe care îl făcu Bärlach în cazul Schmied fu acela de-a dispune ca toată chestiunea să fie tratată în secret, în primele zile – ordin pe care nu era capabil să-l ducă la bun sfârșit decât cu angajarea întregii sale ființe. „Se știi prea puține, iar ziarele sunt oricum cel mai inutil lucru născocit în ultimii două mii de ani“, considera el.

Era limpede că Bärlach părea să mizeze mult pe acest demers secret, spre deosebire de „șeful“ său, dr. Lucius Lutz, care, la rândul-i, ținea și el cursuri de criminalistică la universitate. Acest funcționar, de neam originar din Berna și beneficiar al intervenției providențiale a unui unchi bogat

din Basel, tocmai se întorsese dintr-o vizită la poliția din New York și din Chicago, prilej pentru a-și arăta consternarea față „de stadiul primitiv al măsurilor luate împotriva infractorilor în capitala federală elvețiană“, după cum adeseori îi mărturisea directorului poliției din Freiberg, în timp ce călătoreau împreună cu tramvaiul spre casă.

În aceeași dimineață, Bärlach se înfățișă – după ce telefonase încă o dată la Biel – la familia Schönler, pe strada Bantiger, unde locuise Schmied. Străbătu pe jos orașul vechi și podul Nydegg, așa cum obișnuia mereu, deoarece Berna era, după părerea lui, un oraș mult prea mic pentru „tramvaie și altele asemenea“.

Urcă destul de anevoie panta străzii Haspel, pentru că avea peste șaiszeci de ani și în astfel de momente își simțea vârsta; dar curând ajunse în fața casei Schönler și sună.

Îi deschise chiar doamna Schönler, o femeie mărunță, durdulie, nu lipsită de distincție, care îl invită imediat pe Bärlach în casă, întrucât îl cunoștea.

— Schmied a trebuit să plece azi-noapte în interes de serviciu, spuse Bärlach, a fost nevoit s-o facă pe nepusă-masă și m-a rugat să-i trimit ceva. Vă rog să mă conduceți în camera lui, doamnă Schönler.

Femeia dădu aprobator din cap, apoi străbătura coridorul, pe lângă un tablou mare, prins într-o ramă grea, aurită. Bärlach îl privi: era *Insula morților*.¹

— Unde-i, de fapt, domnul Schmied? întrebă femeia durdulie, deschizând ușa camerei.

— În străinătate, zise Bärlach, cu privirea îndreptată spre tavan.

Camera se afla la parter, iar prin poarta grădini se zărea un părculeț străjuit de brazi bătrâni, maronii, atinși pesemne de boală, judecând după stratul gros de ace de pe jos. Trebuie să fi fost cea mai frumoasă încăpere a casei. Bärlach se apropie de masa de scris și privi din nou împrejur. Pe divan zăcea o cravată a mortului.

— Domnul Schmied e cu siguranță la tropice, nu-i așa, domnule Bärlach? îl întrebă doamna Schönler, curioasă.

Bärlach părea cam speriat:

— Nu, nu-i la tropice, e ceva mai sus.

Femeia făcu ochii mari, ducându-și mâinile la cap.

— Dumnezeu, în Himalaya?

— Undeva pe-acolo, spuse Bärlach, sunteți aproape.

Deschise un dosar aflat pe birou, pe care și-l strecură imediat sub braț.

1. Reproducere după cunoscutul tablou al lui Arnold Böcklin.

— Ați dat peste ceea ce trebuie să-i trimiteți domnului Schmied?

— Am dat.

Se mai uită încă o dată în jurul său, dar evită să privească a doua oară spre cravată.

— E cel mai bun chiriaș pe care l-am avut vreodată și niciodată nu s-a încurcat cu femei sau mai știu eu ce, îl asigură doamna Schönler.

Bärlach se îndreaptă spre ușă:

— O să mai trimit, uneori, pe cineva de la birou, sau o să vin personal. Schmied mai are aici documente importante, de care poate avem nevoie.

— Oare o să primesc de la domnul Schmied o carte poștală din străinătate? mai vru să știe doamna Schönler. Fiul meu colecționează timbre.

Dar Bärlach se încruntă și deplânse situația, uitându-se la femeie gânditor:

— Mă îndoiesc, deoarece, de obicei, din asemenea călătorii în interes de serviciu nimeni nu scrie. E interzis.

Doamna Schönler își puse atunci din nou mâinile în cap, dezamăgită să constate:

— Câte nu interzice poliția!

Bärlach plecă, bucuros să se vadă afară din casa aceea.